

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen turvallisuutta ja huoltovarmuutta uhkaava Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota jatkuu. Lisäksi geopoliittista jännitettä ovat lisänneet Lähi-Idän konfliktin kärjistyminen ja muutokset Yhdysvaltojen hallinnon toimintatavassa. Toimintaympäristössä vallitsevat monet maailmanlaajuiset muutostekijät, jotka ovat vaikeasti ennakoitavia ja lisäävät kansainvälisten markkinoiden epävarmuutta. Näiden muutostekijöiden voimakkuuteen ja nopeuteen Suomi ei juuri voi vaikuttaa vaan niiden seurauksiin on sopeuduttava. Uhkien lisäksi niissä voi olla myös paljon uusia mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu kuusi toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) turvallisuusympäristön kehitys, 2) planetaaristen rajojen ylittymistä seuraava bio- ja kiertotalouden voimistuminen, 3) maaseudun kehitys, 4) teknologinen- ja energiamurros, 5) globaalin talousjärjestelmän kehitys ja julkisen talouden niukkuus sekä 6) arvojen ja asenteiden muutos.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyiden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut jännittyneen geopoliittisen tilanteen vuoksi.

Laadukas ja turvallinen paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, peruspaikkatietojen ja luonnonvaratiedon käytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa sekä turvaavat omistusta ja kansallista vakuus- ja rahoitusjärjestelmää.

Suomi on vastuullinen globaali toimija ja sitoutunut kestävän kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Kansainvälisen kilpailun lisääntyessä myös hallinnon merkitys vapaan kilpailun esteiden poistamisessa sekä biotalouden, uusien innovaatioiden, liiketoimintamallien ja arvonalustan tapojen mahdollistamisessa kasvaa. Mahdollistava hallinto toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yksityisen sektorin kanssa ja ymmärtää kiihtyvää kehitystä sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Rajalliset resurssit kyetään suuntaamaan vaikuttavammin taloudellista optimia tavoitellen sekä luomaan kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö uusiutuvalle ja kansainvälistyvälle biotaloudelle, yhteensovittaen kestävä kehitys ja riskienhallintaa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan nykyiset tehtävät luovat luontevan alustan bio- ja kiertotalouden seuraavan vaiheen toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalouden

keinoin pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnon monimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen, arvoketjujen luomiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2024 toteutuma/ar vio	2025 tavoite	2026 tavoite
Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa			
—Biotalousarvonlisäys, mrd euroa ¹	30,1	31,3	32,5
—Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa) ²	(37 408)	kasvaa	kasvaa
Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta			
—Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, % ³	(26,7)	kasvaa	kasvaa
— Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista (%) ³⁾	(34,1)	kasvaa	kasvaa
Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta			
— Hallinnonalan T&K-rahoituksen määrä, milj. euroa ⁴	133,1	142,0	150,3

¹⁾ Vuoden 2023 toteuma oli 29 mrd. euroa. Vuoden 2024 arvio ja vuosien 2025—2026 tavoite perustuu Suomen biotalousstrategiassa asetettuun tavoitteeseen: tavoitteena on kiihdyttää biotalouden arvonlisän 3 prosentin vuosikasvutaso 4 prosenttiin.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpidon tulot ja tuotanto, yritysten tilinpäätösaineisto, teollisuuden ja palvelualojen liikevaihtokuvaajat, maatalouden taloustilit. Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Vuoden 2023 toteumatietoa tai 2024 ennakkotietoa ei ole vielä saatavilla. Arviona on käytetty vuoden 2023 ennakkotietoa.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Tiedot koskevat Manner-Suomea. Vuodesta 2024 lähtien tietoja ei ole vielä saatavilla ja vuoden 2024 arviona on käytetty vuoden 2023 toteutumatiotoja.

⁴⁾ Sisältää hallinnonalan tutkimuslaitosten yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten talousarvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämisen ja luonnonvaratalouden toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti useissa paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien ja työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:n tavoitteita osana strategiaansa. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa, vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin 28 milj. euroa. Ympäristökorvauksiin ja luonnonmukaiseen tuotantoon kohdennetaan 278,8 milj. euroa, ekojärjestelmätukeen vähintään 86 milj. euroa ja ravinnekierrätyksen edistämiseen ravinnekiertotuella 5 milj. euroa. Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 5,3 milj. euroa. Määrärahaa toteutetaan mm. kansallista biotalousstrategiaa, kansallista metsästrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 11,0 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan yhteensä 6,1 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyys turvaamiseen kohdennetaan 36,2 milj. euroa.

Budjettilakiesitykset

Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset

esityksen nimi	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	30.40.45

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v) ¹⁾		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	117,0	105,0
30.10.41 Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)		
— korkotukilainavaluus	250,0	250,0
30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v) ¹⁾		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	149,8	135,4
30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v) ¹⁾		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	-	-
30.40.44 Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)		
— Avustusten myöntämisvaltuus	15,0	20,0
30.40.45 Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		
— Avustusten myöntämisvaltuus	-	0,8

¹⁾ Momentilla on mahdollisuus käyttää edelliseltä vuodelta siirtynyttä valtuutta.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2024—2026

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026 1000 €	%
01. Hallinto ja tutkimus	145 954	154 584	162 208	7 624	5
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 482	22 172	23 523	1 351	6
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	85 023	90 878	86 401	-4 477	-5
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 943	3 943	13 243	9 300	236
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	30 198	32 652	32 652	—	0
40. Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	700	2 050	1 350	193
66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)	4 308	4 239	4 339	100	2
10. Maaseudun kehittäminen	582 412	483 070	439 846	-43 224	-9
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	130 650	122 200	110 000	-12 200	-10
41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	36 421	40 000	40 000	—	0
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	15 100	13 200	10 600	-2 600	-20
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	74 000	74 000	74 000	—	0
50. Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)	5 226	4 651	3 576	-1 075	-23
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 569	2 223	2 123	-100	-4
54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	39 192	31 092	26 992	-4 100	-13
55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 955	4 005	3 805	-200	-5
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 450	3 350	2 840	-510	-15

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026 1000 €	%
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	271 849	188 349	165 910	-22 439	-12
20. Maa- ja elintarviketalous	1 930 467	1 742 336	1 726 641	-15 695	-1
01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 626	78 862	80 416	1 554	2
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	47 643	5 868	10 268	4 400	75
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	350 000	350 000	350 000	—	0
41. EU-tulotuki ja EU- markkinatuki (arviomääräraha)	517 413	524 200	526 200	2 000	0
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	335 816	275 716	265 016	-10 700	-4
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	570 815	479 815	463 815	-16 000	-3
46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 005	11 005	11 005	—	0
47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 282	7 603	5 104	-2 499	-33
49. Alkutuotannon tuotantopanosomavaraisuude n lisääminen (siirtomääräraha 3 v)	5 000	2 400	8 050	5 650	235
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400	400	400	—	0
62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	6 467	6 467	6 367	-100	-2
40. Luonnonvaratalous	194 024	186 417	176 183	-10 234	-5
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 582	3 512	-70	-2
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	14 189	14 225	13 815	-410	-3
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 304	5 964	5 268	-696	-12
31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	7 296	7 016	6 136	-880	-13

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026 1000 €	%
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 597	1 541	1 541	—	0
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 590	3 590	3 800	210	6
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	11 350	8 850	8 850	—	0
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)	38 461	37 277	36 247	-1 030	-3
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 027	11 027	11 027	—	0
46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	43 025	41 379	41 610	231	1
47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)	2 490	2 500	1 000	-1 500	-60
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 868	14 779	13 697	-1 082	-7
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 139	10 360	9 625	-735	-7
53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	1 332	1 332	1 332	—	0
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	25 357	22 995	18 723	-4 272	-19
64. Metsähallitus	7 244	7 134	7 051	-83	-1
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	7 244	7 134	7 051	-83	-1
70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen	54 608	53 085	49 570	-3 515	-7
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 608	51 085	46 070	-5 015	-10
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	2 000	2 000	3 500	1 500	75
Yhteensä	2 914 709	2 626 626	2 561 499	-65 127	-2
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	4 280	4 324	4 460		

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoiduin varoin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Valtionavustusta saavat organisaatiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä. Hallinnonalan tehtäviä hoitavat valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus sekä talousarvion ulkopuolina rahastoina toimivat maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan myös elinvoimaketuksissa, Lupa- ja valvontavirastossa, Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, Huoltovarmuusketkussa sekä Suomen ympäristöketkussa, joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Lisäksi maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan kunnissa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa alustavasti seuraavat pääluokaperusteluissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tulostavoitteet.

Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa:

- Toimintaympäristö on kilpailukykyinen uusille yrittäjille sekä uudistuvalla ja vastuullisella biotalouden arvoketjulle
- Uusiutuvia luonnonvaroja ja luontohyötyjä käytetään monipuolisesti ja kestävästi
- Luonnon monimuotoisuus on elpymisuralla
- Kotimaisia elintarvikkeita ja puhdasta vettä on riittävästi saatavilla
- Kannattava alkutuotanto luo perustan kotimaiselle ruoantuotannolle
- Toimivat markkinat mahdollistavat arvonlisän oikeudenmukaisen jakautumisen
- Eläintauti- ja kasvintuhojatilanne on hallinnassa
- Ruoka on turvallista ja terveellistä
- Eläimet voivat hyvin ja eläinlääkkeiden käyttö on vähäistä
- Tuotantopanosten omavaraisuus kasvaa
- Viennin arvo ja jalostusarvo kasvavat
- Luonnon virkistyskäyttöön liittyvät harrastukset ja palvelut lisäävät hyvinvointia

Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta:

- Maaseutu- ja saaristoalueet ovat hyviä paikkoja elää, asua sekä yrittää monipuolisesti
- Paikallisyhteisöt toimivat aktiivisesti
- Hiilinieluja ja -varastoja, kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta vahvistetaan
- Ilmastonmuutokseen sopeudutaan ja varaudutaan
- Yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeitä toiminnot turvataan (elintarvike- ja vesihuolto, tulva- ja kuivuusriskien hallinta, patoturvallisuus)

Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta:

- Luotettavat kiinteistöjen ja osakehuoneistojen rekisteritiedot turvaavat kansallista omistus- ja rahoitusjärjestelmää sekä edistävät uutta liiketoimintaa
- Peruspaikkatietojen ja paikannuksen referenssijärjestelmien kehittäminen turvaavat paikantamisen perustan ja mahdollistavat yritysten lisäarvopalvelut
- Tukipalvelut ja tutkimus tukevat paikkatietojen yhteen toimivuutta ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä sekä uusien innovaatioiden syntymistä
- Huipputasoiset hyödynnettävissä olevat tietovarannot houkuttelevat kansainvälisiä investointeja Suomeen
- Luotettava tutkimus ja tietovarannot turvaavat luonnon kantokykyä ja luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä

Toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tulostavoitteet

Hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi seuraavia toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tulostavoitteita:

- Toiminta on ennakoivaa ja vastuullista sekä toimintaprosessit ja resurssien käyttö ovat tehokkaita
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on korkealaatuista ja sen tulokset välittyvät tehokkaasti päätöksenteon, elinkeinojen ja kansalaisyhteiskunnan hyödynnettäviksi.
- Digitaaliset ratkaisut ovat kustannustehokkaita, turvallisia, hyvin käytettäviä ja niissä hyödynnetään laajasti valtion yhteisiä palveluita
- Häiriötilanteisiin varaudutaan kattavalla riskien hallinnalla sekä kehittämällä jatkuvuudenhallintaa ja vahvistamalla selviytymis- ja palautumiskykyä
- Henkilöstö on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin
- Toimitilahallinta ja toimipaikkaverkko sekä hankintatoimi ovat tehokkaita ja tukevat kestävyyttä

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 523 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ministeriön yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö luo toiminnallaan luonnonvaroista kasvua, hyvinvointia ja turvallisuutta. Ministeriö ohjaa ja johtaa maataloutta, maaseudun kehittämistä, kalataloutta, metsätaloutta, erätaloutta, elintarviketurvallisuutta, eläin- ja kasvinterveyttä, vesivarojen käyttöä, maanmittausta, paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä toimialan tutkimusta.

Ministeriö tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	27 695	23 522	24 873
Bruttotulot	3 213	1 350	1 350
Nettomenot	24 482	22 172	23 523
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 229		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 215		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uusien EU- ja muiden tehtävien resursointi (siirto momentilta 30.20.01)	1 500
Viestinnän teknisten palveluiden koonti (siirto momentille 23.01.01)	-16
Palkkausten tarkistukset	647
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-210
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-570
Yhteensä	1 351

2026 talousarvio	23 523 000
2025 II lisätalousarvio	187 000
2025 talousarvio	22 172 000
2024 tilinpäätös	24 482 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 401 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen

5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrarahasta

7) maatilayritysten osaamisverkoston (AgriHubi) toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen ja toiminnan rahoittamiseen

8) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen

9) enintään 750 000 euroa perustettavan yhtiön, Luke Innovations Oy:n, osakkeiden merkitsemiseen ja yhtiön pääomittamiseen.

Määrarahasta on varattu 500 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä
- edistää kansainvälistä yhteistyötä
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman REPowerEU-luvun tuloilla rahoitetaan puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-hanketta.

Luonnonvarakeskus tukee pääluokkaperusteluissa ja luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

2024 tilinpäätös	2025 arvio	2026 arvio
------------------	------------	------------

	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv
Tutkimus- ja asiakkuusprosessi	111 037	60 241	989	115 800	57 500	1 000	116 500	58 900	997
Viranomaisprosessi	30 328	7 536	262	31 400	7 000	254	31 600	6 800	250
Tilastoprosessi	5 867	311	55	5 800	500	54	5 900	500	53
Yhteensä	147 232	68 088	1 306	153 000	65 000	1 308	154 000	66 200	1 300

¹⁾ Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.

²⁾ Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 tavoite
Vaikuttavuus			
Referoidut tieteelliset julkaisut, kpl	686	650	650
Luottamus- ja maineindeksi			
— Media (1—5)	-	-	-
— Yritykset (1—5)	3,60	-	-
— Kansalaiset (1—5)	-	-	3,50
— Päättäjät (1—5)	3,55	-	-
— Tutkimuskumppanit (1—5)	3,64	-	-
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset 1 000 €/kokonaishtv	113	117	118
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,0	1,0	1,0
Muut julkaisut/tutkijahtv	1,0	1,0	1,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut julkaisut (sis. ammattiyleisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	678	650	650
Tilastojulkistusten määrä, kpl	176	145	125
Annetut lausunnot, kpl	573	375	375
Valiokuntakuulemiset, kpl	61	60	60
Tilastojulkistusten virheettömyys, %	92	98	98
Voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	65	70	70
Työtyytyväisyysindeksi	3,86	3,90	3,90

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	148 578	157 178	155 001
Bruttotulot	69 728	66 300	68 600
Nettomenot	78 850	90 878	86 401

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 424		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	17 597		

Bruttotulot ovat yhteensä 68 600 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 46 900 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 8 100 000 euroa, EU-maataloustukia 600 000 euroa sekä muita tuloja 13 000 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	191	170	190
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	191	170	190
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	83	95	95
— osuus yhteiskustannuksista	78	75	95
Kustannukset yhteensä	161	170	190
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	30	-	-
Kustannusvastaavuus, %	119	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 874	7 830	7 910
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	7 874	7 830	7 910
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 168	4 090	4 150
— osuus yhteiskustannuksista	2 737	2 440	2 450
Kustannukset yhteensä	6 905	6 530	6 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	969	1 300	1 310
Kustannusvastaavuus, %	114	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			

	2024	2025	2026
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	23 998	26 300	25 100
— EU:lta saatava rahoitus	10 890	10 500	13 000
— muu valtiontalouden ulkopuolinen rahoitus	9 939	7 800	8 800
Tuotot yhteensä	44 827	44 600	46 900
Hankkeiden kokonaiskustannukset	73 277	72 000	77 700
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-28 450	-27 400	-30 800
Omarahoitusosuus, %	39	38	40

Määrärahasta noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 86 301 000 euroa, josta kansainvälisiä jäsenmaksuja noin 40 000 euroa, ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 64 801 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennallistamisen tutkimus (T&K)	1 000
Enonkosken kalanviljelylaitoksen säilyminen ja sen toiminnan vahvistaminen	500
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (siirto momentille 32.20.50)	-2 629
Jokioisten kotieläintuotannon infrastruktuurin uudistaminen (siirto momentille 30.01.22)	-4 000
Luontotyyppi- ja ekosysteemitiedon uusien kustannustehokkaiden menetelmien kehittäminen (T&K)	1 000
Maa- ja metsätalouden vesistökuormituksen kalastovaikutusten seuranta (siirto momentilta 30.40.21)	188
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelmakauden rahoitus	-300
Metsäbiotalouden arvonnisan kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	1 200
Metsätalouden vesistökuormitusseuranta (siirto momentilta 30.40.21)	200
Puhdas energia ja materiaalivirtojen T&K-rahoitus (REPowerEU T&K) aikaistus	-1 000
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	1 240
Palkkausten tarkistukset	1 694
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-1 340
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-2 230
Yhteensä	-4 477

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	86 401 000
2025 II lisätalousarvio	622 000
2025 talousarvio	90 878 000
2024 tilinpäätös	85 023 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 243 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulutusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionavustusten myöntämiseen

2) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tutkimustoiminta tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan noin 250 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 10 243 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 3 000 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 12 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-2 000
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	2 300
Jokioisten kotieläintuotannon infrastruktuurin uudistaminen (siirto momentilta 30.01.05)	4 000
Tutkimuslaitosten kokonaisturvallisuuden T&K-ohjelma	5 000
Yhteensä	9 300

2026 talousarvio	13 243 000
2025 II lisätalousarvio	700 000
2025 talousarvio	3 943 000
2024 tilinpäätös	1 943 000

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 652 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	32 652 000
2025 talousarvio	32 652 000
2024 tilinpäätös	30 198 405

40. Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 050 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elintarvikeviennin edistämiseen ja ruoka-alan arvoketjun kehittämiseen, kasvu- ja kuiviketurpeen sekä energiaturpeen huoltovarmuuden edistämiseen ja metsäsektorin arvonlisän kasvattamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 1 250 000 ja kulutusmenojen osuudeksi noin 800 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.22)	2 000
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.47)	3 000
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.22)	-2 300
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.20.47)	-700
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.49)	2 400

Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.20.49)	-2 000
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentilta 30.40.22)	1 900
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.05)	-1 200
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.40.22)	-1 300
Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta (siirto momentille 30.20.49)	-450
Yhteensä	1 350

2026 talousarvio	2 050 000
2025 II lisätalousarvio	-700 000
2025 talousarvio	700 000

66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 339 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien sekä kulutusmenoluonteisten jäsenmaksujen että rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin

2) enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen

3) enintään 50 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin ja valtionavustuksiin.

Määräraha budjetoidaan kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena ja siirtomenoina maksettavien jäsenmaksujen sekä rahoitusosuuksien osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 239 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainväliset jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	100
Yhteensä	100

2026 talousarvio	4 339 000
2025 talousarvio	4 239 000
2024 tilinpäätös	4 307 634

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

Toimintaympäristö

Kriisit lisäävät toimintaympäristön epävarmuutta

Toimintaympäristössä pitkään vaikuttaneet häiriötilanteet (Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ja Gazan tilanne), kansainväliset kauppapoliittiset jännitteet sekä yleinen turvallisuustilanne ovat heikentäneet maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristön ennustettavuutta sekä entisestään korostaneet varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti tuotantopanosten ja maataloustuotteiden hintaan. Polttoaineiden, lannoitteiden ja niiden raaka-aineiden sekä täydennysvalkuaisen kaltaisten rehukomponenttien kotimaisuusastetta on tarpeen lisätä. Huoltovarmuuden ohella tämä tukisi ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Tuotantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja riittävän kausityövoiman varmistaminen etenkin puutarhataloudessa ovat merkityksellisiä tekijöitä kotimaisen tuotannon ylläpitämisessä.

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa

Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu vakinaisesti runsas neljännes väestöstä. Väestökehityksen seuranta pohjautuu pysyvää asutusta kuvaavaan tilastoituihin väkilukuun eikä siinä huomioida ihmisten liikkuvuutta. Monipaikkaisuuden puuttuvan tietoperustan vuoksi yhteiskunnan suunnittelu ja palvelurakenteet sekä erilaiset järjestelmät eivät ota tarpeeksi hyvin huomioon lisääntyvästä liikkumisesta ja työnteon tapojen moninaistumisesta johtuvaa monipaikkaisuutta. Maaseutu- ja saaristoalueiden kannalta tämä on ongelmallista, koska maaseudun tilastoitu väkiluku on vähentynyt jo pitkään, vaikka kausiväestö on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Monipaikkainen työskentelytapa on lisääntynyt merkittävästi ja sen arvioidaan lisääntyvän edelleen. Maaseudulla on kausittain edelleen yli 1,1 milj. ihmistä enemmän kuin tilastoidun väkiluvun perusteella on arvioitu.

Maaseutualueet toimivat sekä yritystoiminnan että vakituisten ja vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestäväan ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisussa. Ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa maaseutualueilla on keskeinen merkitys sekä maankäyttösektorin että elinkeinotoiminnan osalta. Maaseutualueet mahdollistavat hyvät edellytykset vihreän siirtymän voimistamiseen niin toimintamahdollisuuksien kuin resurssien osalta. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen edellyttää sitä, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrittäjyyttä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Maaseutualueiden elinkeinorakenteet vaihtelevat maaseututyypeittäin ja alueittain. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla elinkeinorakenne on monipuolinen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat kuin harvaan asutulla maaseudulla. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolisempi ja haavoittuvampi ja työllistymisen mahdollisuudet ovat heikommät. Samanaikaisesti monilla maaseutuyrityksillä on puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta. Etelä- ja Länsi-Suomessa maaseutualueiden tilanne on parempi kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Monet maamme haasteista korostuvat maaseudulla. Vanhusten osuus väestöstä kasvaa erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla. Maaseudun alhaisempi tulotaso sekä pitkät etäisyydet ja harva asutus vaikeuttavat mm. palvelujen ylläpitoa. Toimintakykyiset maaseutu- ja saaristoalueet auttavat yhteiskuntaa vastaamaan mitä moninaisimpiin haasteisiin, liittyivät ne sitten turvallisuushkiin, muuttuvaan ilmastoon tai odottamattomiin pandemioihin. Myös paikallinen kansalaistoiminta ja yhteisöllisyys lisäävät yhteiskunnan muutosjoustavuutta. Talkootyön määrä kuvaa osaltaan yhteisöllisyyttä. Kylätoiminnassa ja maaseuturahaston hankkeissa tehdään merkittäviä määriä talkootyötä, jolla on sekä rahallista arvoa että hyvinvointivaikutuksia. Esimerkiksi Leader-ryhmien Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta rahoittamissa hankkeissa on vuosina 2014–2021 tehty talkootyötä yhteensä reilut 2,6 miljoonaa tuntia.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti laaditaan maaseutupoliittinen selonteko, joka täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet erilaisten maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden, kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmän perusta

Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on entisestään korostunut viimeaikaisten kriisien yhteydessä. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti laaditaan suomalaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategia ja elintarvikevientiä lisäävä ruokalan kasvuohjelma, jotka muodostavat Kestävä ja kannattava ruokajärjestelmä - kokonaisuuden. Strategiatyössä luodaan visio siitä, millainen ruokajärjestelmä Suomessa on vuonna 2040, mitä toimenpiteitä sen saavuttamiseksi tarvitaan ja millaisiin muutoksiin on syytä varautua.

Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen edellyttää tuotannon kannattavuuden parantumista nykytilanteesta. Pitkäjänteinen kannattavuuden turvaaminen edellyttää sitä, että markkinatuottojen osuus viljelijöiden kokonaistuloista olisi nykyistä suurempi.

Käytetyistä elintarvikkeista 80 % on kotimaisia, mutta niiden tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanosia (mm. täydennysvalkuaisista, öljyä, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden varaosia). Maataloutta harjoitetaan edelleen koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotanto-oloiltaan suhteellisesti edullisimmille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan. Tuotantomäärät ja peltoala ovat säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maataloudessa tarvitaan panostusta rakenteen kehittämiseen ja kannattavuuden ylläpitämiseen

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin ja jossain määrin myös alueellisesti. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 28 hehtaarilla vuodesta 2000 ollen vuonna 2024 noin 56 hehtaaria (luomutilat noin 78 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla sekä rahoituslaitosten

rahoituksen ja vakuuksien saannilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maataloista lisää maataloilla harjoitettavan muun yritystoiminnan määrää maataloustuotannon kasvattamisen tai erikoistumisen sijaan, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Nuorten viljelijöiden kannustaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Maatalouden riittävä kannattavuus ja kilpailukyky ja sen parantaminen ovat kotimaisen alkutuotannon säilymisen kulmakiviä. Tämä varmistaa myös sen, että ruoan alkuperä pystytään jäljittämään mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille. Investoinnit parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestäväää käyttöä, ympäristön tilaa sekä ilmaston muutoksen hidastamista ja siihen sopeutumista.

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on vaikeammin ennakoitavissa kuin aiemmin, koska tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aikaisempaa suurempaa. Viimeaikaiset kriisit ovat entisestään heikentäneet ennakoitavuutta. Myös vuoden 2025 alkupuolella alkanut Yhdysvaltojen asettamien tullien korotukset ja niille asetetut vastatullit ovat lisänneet yleistä talouden epävarmuutta. Tämän vaikutukset suomalaiselle maataloudelle tarkentuvat vasta myöhemmin. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta.

Epävarmassa toimintaympäristössä maa- ja puutarhatalousyrittäjien osaamisen ja yhteistyön merkitys korostuvat. Osaamista kehittämällä voidaan maa- ja puutarhatalouden kannattavuutta parantaa markkinaehtoisesti mm. tuotantoa ja tuottoa kasvattamalla sekä kustannuksia alentamalla ja tuotantopanosten hintoihin vaikuttamalla (kilpailuttaminen, yhteisostot, vuokraus tai leasing hankinnan sijaan, yhtiöittäminen). Kilpailutilanteen takia maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat kuitenkin rajalliset. Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan sekä Gazan sodan kaltaiset tapahtumat ovat nostaneet esiin myös uusia, ennakoimattomia haasteita ja riskejä myös ruuantuotannolle. Uudenlainen epävarmuus hankaloittaa elintarvikemarkkinoiden ennakkointia ja edellyttää panostuksia tuotanto- ja kuljetusketjujen toimivuuden varmistamiseen.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden liikevaihdosta on noin kolmannes. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla.

Vuosien 2024—2026 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)¹

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	74,0	74,0	74,0
— valtion osuus	42,2	42,2	42,2
— EU:n osuus	31,8	31,8	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40)	347,8	345,4	346,0
EU-tulotuki (30.20.41)	520,0	523,0	525,0
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43) ²	275,9	275,9	275,9
— valtion osuus	157,3	157,3	157,3
— EU:n osuus	118,6	118,6	118,6
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44) ²	496,8	496,8	496,8

	2024	2025	2026
	toteutuma	arvio	arvio
— valtion osuus	420,7	420,7	420,7
— EU:n osuus	76,1	76,1	76,1
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1 714,5	1 715,1	1 717,7
— valtion osuus	968,0	965,6	966,2
— EU:n osuus	746,5	749,5	751,5
— EU:n osuus, %	44	44	44

¹⁾ Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2024—2026 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.

²⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027

Pääosa lukujen 10 ja 20 määrärahoista liittyy asteittain vuoden 2023 alusta käyttöön otettuun Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 (CAP-suunnitelma) toimeenpanoon. CAP-suunnitelma koostuu yhteisen maatalouspolitiikan suorista tuista, sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. Päätehtäviksi on kiteytetty aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus ja uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Suorissa tuissa perustulotuen lisäksi merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaisen tulotuen toimenpiteisiin, nuorten viljelijöiden täydentävään tulotukeen ja ekojärjestelmään toimenpiteisiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, maatalouden investointien rahoitus sekä kehittämishankkeet, yritysrahoitus, Leader-toiminta, osaamisen kehittäminen, innovaatiot ja digitalisaatio.

CAP-suunnitelman arviointisuunnitelman mukaisesti toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan useiden jo käynnistyneiden arviointihankkeiden kautta.

Kilpailukykyä kuluttajalähtöisyydellä, osaamisella, innovaatiolla ja tutkitun tiedon hyödyntämisellä

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja niiden nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, viennin kasvattamisella tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointihyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Elintarvikesektori on teollisuuden aloista kolmanneksi suurin. Kaikkiaan ruoka-ala työllistää Suomessa noin 320 000 henkeä eli lähes 12 prosenttia työllisestä työvoimasta. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa polarisoitunut. Jalosteiden kotimaisuusaste on keskimäärin 82 prosenttia. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva rooli, vaikka henkilöstömäärällä mitattuna alan yrityksistä 99 prosenttia lukeutuu alle 250 henkilöä työllistäviin pieniin ja keskisuiuriin yrityksiin, noin 65 prosenttia työllistää enintään viisi henkilöä. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluja ja kilpailukykyisiä yrityksiä.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantoeläinten hyvinvointi sekä tuotantoketjun

ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokaketjun ruokahävikin määrä on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Ruokahävikin kokonaismäärän elintarvikeketjussa arvioidaan olevan 350—380 milj. kiloa.

Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Kuluttajahintojen nousu on jossain määrin muuttanut kulutustottumuksia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tauteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla.

Maaseutualueet tarjoavat ratkaisuja ympäristön tilaan ja ilmastomuutoksen liittyviin haasteisiin

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseuturahaston toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetelmien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastomuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessakin keskeisinä haasteina säilyvät ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Ilmastokestävässä ruokajärjestelmässä tulee huomioida kaikki kestävyysnäkökulmat: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys. Maaseuturahaston toimenpiteillä tuetaan Suomen hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta.

Myös maatalousrahaston sekä kansallisen tuen toimenpiteet, esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta tärkeän kotimaisen kasviperäisen valkuaistuotannon tukeminen sekä luonnon monimuotoisuutta sekä maaperään hiilensidontaa parantavien viljelymenetelmien tukeminen, ovat tärkeitä ilmastokestävän ruokajärjestelmämme rakentamisessa. Huoltovarmuutemme kannalta eläintuotannon EU:n suorat sekä kansalliset tuet ovat välttämättömiä. Myös luonnonmonimuotoisuuden, maaseutumaiseman ja siihen liittyvän kulttuuriperinnön säilymiselle laiduntavat kotieläimet ovat tärkeitä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Erityisiä painopisteitä ovat hajautetun biokaasutuotannon edistäminen sekä ravinteiden kierrätys osana biokaasun tuotantokokonaisuutta. Maailmanlaajuiset kriisit tulevat nopeuttamaan ja voimistamaan tätä kehitystä.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Maa- ja elintarviketalous

	2022	2023	2024	2025—2026 tavoite
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa) ¹	2 303	2 158	2 263	kasvaa
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä (%) ²	83	82	83	nykytaso
— maitotuotteet yhteensä (%) ²	72	73	73	nykytaso
— viljat yhteensä (%) ³	133	113	122	nykytaso
— tomaatti (%) ⁴	59	59	63	kasvaa
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ⁵	48 100	15 100	24 800	kasvaa
Maatilojen keskikoko (ha) ⁶	52	54	55	kasvaa
Maatilojen tuettujen investointien määrä (milj. euroa) ⁷	337	210	358	kasvaa
Maatilojen aloitustukiavustusten määrä (kpl) ⁷⁾	188	220	286	nykytaso
Luomutuotannon määrä				
— maito (milj. litraa) ⁸	80,7	73,3	66,6	kasvaa
— naudanliha (milj. kg) ⁸	3,4	3,6	3,7	kasvaa
— kananmunat (milj. kg) ⁸	6,0	4,4	4,9	kasvaa
— kaura (milj. kg) ⁸	106,5	86,6	91,1	kasvaa
— luomueläintilojen lukumäärä (kpl) ⁹	1 145	1 039	1 011	kasvaa
— luomutuotannon sitoumusala yhteensä (ha) ¹⁰	307 886	287 253	291 393	kasvaa
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten ¹¹				
— lukumäärä (kpl)	2 329	2 328	(2 328)	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	672	695	(695)	kasvaa

¹⁾ Lähde: Luke. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankauppatilasto, pois lukien sokerikemian ja tärkkelysjohdannaiset tuotteet.

²⁾ Lähde: Kantar TNS Oy/Luke.

³⁾ Lähde: Luke/VYR: Satokausittainen viljatase. Luvut sisältävät viljat: vehnä, ruis, ohra ja kaura sekä niiden kaikki kotimaiset käyttökohteet. Vuoden 2024 luku on arvio.

⁴⁾ Lähde: Luke ravintotase. Vuoden 2024 luku on ennakkotieto.

⁵⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,78 henkilöä tilaa kohti vuonna 2022). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2024 luku on ennuste.

⁶⁾ Lähde: Luke

⁷⁾ Lähde: Ruokavirasto

⁸⁾ Lähde: Luke tilastotietokanta

⁹⁾ Lähde: Ruokavirasto/luomuvälvä (sisältää myös siirtymävaiheen pinta-alan).

¹⁰⁾ Lähde: Ruokavirasto. Luonnonmukaisessa tuotannossa ja sen siirtymävaiheessa oleva peltopinta-ala. CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 luonnonmukaisen tuotannon ala olisi 577 200 ha.

¹¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2024 lukua ei vielä saatavilla.

Ruokajärjestelmän ympäristökestävyys

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023	2023—2027 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ¹	53,8	46,3	48,9	45,5	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ¹	7,6	4,0	4,6	4,1	<5,0
Maataloussektorin kasvihuoneakasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ²	6,3	6,2	6,3	6,2	<6,2
Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuoneakasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ³	8,3	8,4	8,0	9,4	<9,4

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023	2023—2027 tavoite
Maatalouden ammoniakkipäästöt kt/vuosi ⁴	35,4	34,7	31,4	26,6	<27,0

¹⁾ Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori. Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta. Tavoite perustuu CAP-suunnitelmaan.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2023, viralliset tiedot. Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2023, viralliset tiedot. Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelymaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt.

⁴⁾ Lähde: Kaukokulkeutumissopimukselle toimitettu inventaarioraportti — Finland's Informative Inventory Report, IIR 2025, Part 5 Agriculture.

Elintarvikkeiden laatu¹

	2022	2023	2024	2025— 2026 tavoite
Raportoidut elintarvikevälitteiset ruokamyrkytysepidemiat (kpl)				
— epidemioiden lukumäärä	60	44	46	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	771	810	1 569	alle 1 000
Eläinten hyvinvointivaatimukset täyttävien tilojen osuus otantavalvonnassa tarkastetuista tiloista (%)	72	73	63	yli 80
Vakavien eläintautien esiintyminen (kpl) ²				
— ihmisen pitämät eläimet (kpl)	1	71	0	vähenee
— luonnonvaraiset eläimet (kpl)	24	36	1	vähenee
Mikrobilääkeresistenssin määrä sioilla ja broilereilla (%) ³	21	25	24	vähenee

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto

²⁾ EU:n eläinterveyssäännösten mukaiset A- ja B-luokan eläintaudit ja muut torjuttavat eläintaudit, sekä C-luokan eläintaukeista ne, joille Suomella on virallinen tautivapaus.

³⁾ FINRES-Vet -ohjelmassa yhdelle tai useammalle tutkitulle antibiootille vastustuskykyisten E. coli -bakteerien %-osuus tutkituista indikaattori-E. coli -bakteereista sioilla ja broilereilla.

Maaseudun kehittämisen tunnusluvut¹

	2019	2020	2021	2022	2023
Työllisyysaste yhteensä, % ²	68,3	65,8	68,4	69,5	68,5
— harvaan asuttu maaseutu	64,3	63,2	66,2	67,2	67,0
— ydinmaaseutu	67,4	66,4	68,9	69,7	68,8
— kaupunkien läheinen maaseutu	71,8	69,8	72,1	73,2	72,4
— kaupungit	68,2	65,3	68,1	69,1	68,1
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	35,5	35,0	34,3	34,0	33,6

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea.

²⁾ Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15—64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)

Makeran avustusvaroja käytetään lain (657/1966) mukaisesti mm. maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja edellä mainittuihin tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Lisäksi rahastoa voidaan käyttää myös muihin Makera-lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

MAKERAn tunnusluvut 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 tilinpäätös	2025 arvio	2026 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä ¹	121,3	111,6	92,5
— omat tulot ²	5,8	6,1	5,0
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	114,2	105,5	87,4
— muut tulot	1,3	0,01	0,1
— siirto talousarviosta	-	-	-
MENOT			
Rakennetukiaivustukset	5,5	12,4	5,0
Muut menot	10,3	11,8	11,3
LAINAT			
Valtionlainat	9,4	8,0	6,0
Valtiontakaukset	78,9	80,0	85,0
— josta maksuvalmiuslainat	8,7	5,0	2,0

¹⁾ Laskennalliset erot johtuvat pyöristyseroista.

²⁾ Mm. lainojen lyhennykset ja korot. Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)

Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotimien avulla. Interventiot toiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on *maatalouden interventiorahasto*, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 110 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamisavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2026 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä 105 000 000 eurolla.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2025 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2026.

Selvitysosa: Nuoren viljelijän aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Avustuksilla parannetaan maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla valtiontakauksilla.

CAP-suunnitelmaa toteutettavien avustusten myöntämispäätösten kokonaismääräksi vuonna 2026 arvioidaan 105 000 000 euroa. Tästä määrästä aloittamisavustuksia arvioidaan olevan 10 000 000 euroa ja investointiavustuksia 95 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2026 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	110 000 000
— EU-osuus	47 300 000
— valtion osuus	62 700 000

CAP-suunnitelman maatalouden aloittamis- ja investointiavustusten valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2026	2027	2028	2029	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Ennen vuotta 2026 tehdyt sitoumukset	62,1	27,2	8,1	2,1	99,5
Vuoden 2026 sitoumukset	39,0	55,7	7,2	3,1	105,0
Menot yhteensä	101,1	82,9	15,3	5,2	204,5

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2024 maksettu	2025 budjetoitu	2026 esitys
Toimenpide						
Aloittamis- ja investointiavustukset	227,040	300,960	528,000	81,055	121,600	110,000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelman mukainen rahoituksen ajoittumisen muutos	-11 600
Saaristomeriohjelman toteuttaminen sekä biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien vauhdittaminen (siirto momentille 30.20.49)	-600
Yhteensä	-12 200

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	110 000 000
2025 talousarvio	122 200 000
2024 tilinpäätös	130 650 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2026 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnettyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisaikakohdan mukaan. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden 2024 lopussa yhteensä noin 1,22 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2026 keskimääräiseksi korkotueksi 3,0 prosenttia korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2026	2027	2028	2029	2030—	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Ennen vuotta 2026 myönnettyt korkotukilainat	38,5	32,7	29,7	24,2	74,1	199,2
Vuonna 2026 myönnettävät korkotukilainat	1,5	6,0	6,0	6,0	24,0	43,5
Menot yhteensä	40,0	38,7	35,7	30,2	98,1	242,7

2026 talousarvio	40 000 000
2025 talousarvio	40 000 000
2024 tilinpäätös	36 420 508

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistettiin yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena oli myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää. Uusia luopumistukipäätöksiä voitiin tehdä vuoden 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää ollut mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2026 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista kahdesta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2026

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana	Eläkkeitä maksussa v. 2026 lopussa, arvio	Keskimääräinen korvaus v. 2026, arvio
	Tiloja	Luopujia	kpl euroa/kk
Luopumiseläke			2 550
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	62
Luopumistuki 2015—2018	626	849	51
Yhteensä	2 693	4 126	2 663

Vuosina 2025 ja 2026 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2025 arvio	2026 arvio
Luopumiseläkkeet	11,44	9,86
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	1,10	0,56
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	1,23	0,59
Hoitokulu ¹⁾	0,27	0,15
Yhteensä	14,04	11,16

¹⁾ Hoitokulun perusteet ovat voimassa vuosille 2025—2027.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-2 600
Yhteensä	-2 600

2026 talousarvio	10 600 000
2025 talousarvio	13 200 000
2024 tilinpäätös	15 100 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä naudoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta. Sitoumus on yksivuotinen, mutta se voidaan uusua vuosittain. CAP-suunnitelman mukaiseen

järjestelmään on sitoutunut kotieläintiloja siten, että noin 90 prosenttia eläinyksiköistä on eläinten hyvinvointikorvausten piirissä.

Vuonna 2026 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 74 000 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 31 820 000 euroa ja kansallista osuutta 42 180 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2024 maksettu	2025 budjetoitu	2026 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset	159,100	210,900	370,000	89,170	74,000	74,000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	74 000 000
2025 talousarvio	74 000 000
2024 tilinpäätös	74 000 000

50. Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 576 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (945/2023) mukaisesti neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin myönnettävien valtionavustusten maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa maatalouden kehittämistoimintaa harjoittaville yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustuksella turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta- ja muu kehittämistoiminta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionavustusta saavien järjestöjen tavoitteiden toteutumista mitataan mm. neuvonta-, kotieläinjalostus-, tietämyksenvaihto- ja tiedotustoiminnan määrällä ja kattavuudella. Noin puolet maatalous- ja puutarhayrityksistä käyttävät valtionavustusta saavien yhteisöjen tarjoamia palveluita.

Valtionavustuksen käytölle asetetaan alustavasti valtionavustuksen myöntöperusteita seuraaville yhteiskunnallisille vaikuttavuustavoitteille:

1. Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa

2. Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta

3. Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta

Valtionavustuksen myöntöperusteena oleva valtioneuvoston asetus perustuu maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetukseen (EU 2022/2472). Neuvontapalveluihin, kotieläinjalostusta koskevaan toimintaan sekä tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskevaan toimintaan myönnettävä avustus on yleisavustusta.

Maatalouden kehittämistoimintaan mahdollisesti myönnettävä avustus on erityisavustusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ProAgria, kotimaista ruuantuotantoa edistävät neuvontapalvelut, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-400
Suomen Hevostietokeskus ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Suomen Maitoyrittäjät ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-65
Svenska Trädgårdsförbundet fr, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-60
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-500
Yhteensä	-1 075
2026 talousarvio	3 576 000
2025 talousarvio	4 651 000
2024 tilinpäätös	5 226 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 123 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitatyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää Suomen ja Norjan välisen poroesteaitoja koskevan valtiosopimuksen (SopS 92 ja 93/2016) toimeenpanosta aiheutuviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä. Valtakunnan

rajoilla sijaitsevien porosteaitojen hallinnoinnista aiheutuvien kulutusmenojen osalta toimivaltainen viranomainen on Lapin ELY-keskus.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	1 262 000
Neuvonta- ja kehittämistyön tukeminen (sis. porotalouden koetoiminta)	856 000
Poroasteaitojen hallinnoinnista aiheutuvat kulutusmenot	5 000
Yhteensä	2 123 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 118 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 5 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Poroasteaitojen hallinnoinnista aiheutuvat kulutusmenot (v. 2025 rahoitus)	-100
Yhteensä	-100

2026 talousarvio	2 123 000
2025 talousarvio	2 223 000
2024 tilinpäätös	2 569 000

54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 992 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista annetun lain (331/2023) mukaisten valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustukset maksetaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämisestä annetun lain (331/2023) nojalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rahapeliuudistus	1 500
Suomenhevosen kannan turvaaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-400
Valtionavustussäästö (Lisätoimet 2024)	-5 200
Yhteensä	-4 100

2026 talousarvio	26 992 000
2025 talousarvio	31 092 000

2024 tilinpäätös

39 192 000

55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen mm. omia yrityksiä perustamalla. Lisäksi 4H-toiminnalla edistetään maaseutu- ja kaupunkialueiden vuorovaikutusta.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen (mm. ”Kolme askelta työelämään” -toimintamalli), ruokakasvatus sekä metsä- ja luontokasvatus. 4H-toiminnan mahdollistama nuorten palkkatulo on ollut viime vuosina n. 4,3 milj. euroa ja 4H-yrityksiä yli 2 800 kappaletta.

4H-järjestöissä on yhteensä 197 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa suuren osan Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on noin 48 800.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H-toiminnan tukeminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Yhteensä	-200

2026 talousarvio	3 805 000
2025 talousarvio	4 005 000
2024 tilinpäätös	3 955 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot

2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan

3) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

4) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen

5) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan

6) päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla annettuun valtioneuvoston asetukseen (357/2019) perustuvien valtionavustusten maksamiseen maaseutualuiden päivittäistavarakauppapalveluille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	690 000
Kylätoiminnan valtionavustus	1 010 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	70 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	70 000
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki)	1 000 000
Yhteensä	2 840 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 400 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 440 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 690 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kylätoiminnan valtionavustus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki), kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-160
Yhteensä	-510

2026 talousarvio	2 840 000
2025 talousarvio	3 350 000
2024 tilinpäätös	3 450 000

sekä 113 761 000 euroa alueelliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2026 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	165 910 000
— EU-osuus	76 321 000
— valtion osuus	89 589 000

CAP-suunnitelman paikallisten ja alueellisten toimien valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2026	2027	2028	2029	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
CAP-suunnitelman sitoumukset					
— ennen vuotta 2026 tehdyt ¹	104,802	64,537	12,000		181,339
— vuonna 2026 tehdyt	61,108	38,629	25,624	10,000	135,361
Yhteensä	165,910	103,166	37,624	10,000	316,700

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista (ml. tekninen apu) maksetaan vuodelta 2025 siirtyvällä määrärahalla.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys		Julkinen yhteensä	2023—2024 maksettu	Määräraha	
	EU	Valtio			2025 budjetoitu	2026 esitys
CAP-suunnitelma						
yhteensä	373,234	442,752	867,986 ¹	92,395	188,349	165,910
— josta tekninen apu	43,920	58,220	102,140	-	17,600	17,600

¹⁾ Sisältää kuntarahan osuuden 52 milj. euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 148 110 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 17 800 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelman mukainen rahoituksen ajoittumisen muutos	-22 439
Yhteensä	-22 439

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	165 910 000
2025 II lisätalousarvio	—

2025 talousarvio	188 349 000
2024 tilinpäätös	271 849 000

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 80 416 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 684 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin
- 2) enintään 800 000 euroa maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen tutkimuksissa, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja
- 3) sisämarkkinaohjelman perustamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) tuella maksettaviin kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyviin menoihin
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) Ruokaviraston yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen
- 6) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 20 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin.

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) perusteella kasvintuhojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) tuella maksettavat sisämarkkinaohjelman mukaiset kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden

tuotantopanosten vientiä. Virasto vastaa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtävistä (maksajavirastotehtävät). Ruokavirasto vastaa tehtäväalueensa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä alue- ja paikallistason viranomaisten ohjauksesta. Ruokaviraston tehtävänä on hoitaa myös muut laissa säädettyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät. Määrärahasossa on otettu huomioon aluehallintouudistuksessa aluehallintovirastosta Ruokavirastoon siirtyvät elintarvikelaissa (297/2021) ja eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023) määritellyt sekä erät muut tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa, luvussa 30.01 sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Ruokavirastolle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Viraston tunnusluvut

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	92,4	102,5	103,0
Tuottavuusindeksi (2019=100)	95,9	102,5	103,0

Ruokaviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2024 toteutuma ¹			2025 arvio			2026 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maatalous ²	20 078	6 529	156	22 579	6 367	147	21 262	5 910	145
Maaseudun kehittäminen	9 946	5 326	77	10 416	5 075	76	10 078	4 821	71
Metsätalous	712	10	9	1 001	10	6	2 028	9	10
Elinkeinokala-, riista- ja porotalous	665	111	7	666	110	8	672	100	6
Elintarviketurvallisuus, josta	36 821	16 892	351	36 954	16 632	338	37 375	15 290	332
— valvonta	26 738	16 261	245	26 851	16 007	235	27 122	14 719	233
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	10 083	631	106	10 103	625	103	10 253	571	99
Eläinten terveys ja hyvinvointi, josta	27 002	5 789	228	29 795	5 234	219	30 016	5 240	264
— valvonta	13 065	4 887	95	14 964	4 341	95	15 090	4 423	143
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	13 937	902	133	14 831	893	124	14 926	816	122
Kasvintuotanto ja kasvinterveys, josta	11 419	4 436	114	12 159	3 958	109	11 624	4 015	105
— valvonta	7 536	3 045	71	7 944	2 887	68	7 654	2 756	66

	2024 toteutuma ¹			2025 arvio			2026 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
— laboratoriopalvelut									
ja riskinarviointi	3 883	1 391	43	4 215	1 071	41	3 970	1 259	40
Tutkimustoiminta	1 607	602	12	4 000	2 000	18	4 020	2 000	13
Ulkoiset IT-palvelut	3 407	3 400	16	3 300	3 300	29	3 331	3 300	20
Elintarvikemarkkinaval									
tuutetun toimisto	463	0	4	678	0	6	693	0	6
Yhteensä	112 120	43 095	974	121 548	42 686	956	121 101	40 685	972

¹⁾ Vuoden 2024 kustannukset ja tuotot eivät sisällä ulkoisen IT-asiantuntijapalveluiden osalta läpilaskutusta.

²⁾ Tiedot sisältävät Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) toimeenpanoon tarvittavan teknisen tuen. Taulukko ei sisällä varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytettävää Euroopan sosiaalirahaston ohjelmarahoitusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	117 589	121 548	121 101
Bruttotulot	41 431	42 686	40 685
Nettomenot	76 158	78 862	80 416
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 145		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 612		

Bruttotulot ovat yhteensä 40 685 000 euroa, tästä yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja on 2 000 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 27 891 000 euroa ja muita tuloja 10 794 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	22 398	23 225	23 933
— muut tuotot	86	-	-
Tuotot yhteensä	22 484	23 225	23 933
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 984	16 000	16 633
— osuus yhteiskustannuksista	7 873	7 225	8 000
Kustannukset yhteensä	23 857	23 225	24 633
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 373	-	-700
Kustannusvastaavuus, %	94	100	97
<i>Muut suoritteet</i>			

	2024	2025	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 414	3 900	3 900
— muut tuotot	29	-	-
Tuotot yhteensä	3 443	3 900	3 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 981	3 200	3 200
— osuus yhteiskustannuksista	2 251	1 500	1 500
Kustannukset yhteensä	6 232	4 700	4 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 789	-800	-800
Kustannusvastaavuus, %	55	83	83
Hintatuki	800	800	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	68	100	100

¹⁾ Vuodesta 2012 lähtien viraston kehukseen on sisällytynyt 0,6 milj. euron määräraha pienten teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastusmaksujen kohtuullistamiseksi.

Elintarvikemarkkina- (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimeenpanon toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena. Toimeenpanoon tarvittaviin palkkauksiin (arvio 4 htv) liittyvä määräraha tarve katetaan osin työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä 115 000 euron teknisellä tuella ja osin toimintamenoista (arvio 170 000 euroa). Varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytetään Euroopan sosiaalirahaston ohjelmärahoitusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 7 900 000 euroa.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairasta eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien omaaloitteisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 800 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) sisämarkkinaohjelman tuella maksettavat kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa Ruokavirastolle osoitettu CAP-suunnitelman 2023—2027 tekninen apu noin 6 700 000 euroa sisältäen maaseutuverkostoyksikön osuuden noin 1 700 000 euroa. CAP-suunnitelman 2023—2027 teknistä

apua saa käyttää henkilöstökulujen lisäksi ostopalveluihin (tietojärjestelmä-, koulutus-, viestintä- ja verkostokulut).

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettaviin korvauksiin tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Lisäksi määrärahasta on varattu 20 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin. Kansainvälisiä jäsenmaksuja arvioidaan maksettavan momentilta noin 7 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 80 346 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 70 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 2 220 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluehallintouudistus (siirto momentilta 28.40.01)	5 423
Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston laajentuneet tehtävät (siirto momentilta 30.20.47)	184
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (siirto momentille 32.20.50) (v. 2025 rahoitus)	-597
SALLI - Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 28.70.01)	-524
SAMPO - Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 28.70.01)	-500
Toiminnan vahvistaminen	-1 100
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	620
Uusien EU- ja muiden tehtävien resursointi (siirto momentille 30.01.01)	-1 500
Palkkausten tarkistukset	1 508
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-1 960
Yhteensä	1 554

2026 talousarvio	80 416 000
2025 II lisätalousarvio	505 000
2025 talousarvio	78 862 000
2024 tilinpäätös	79 626 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 268 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin
- 2) eläintautilain (76/2021) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) nojalla eläinten hyvinvoinnin edistämisestä ja eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä

korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

3) kasvinterveyslain (1110/2019) mukaisten korvausten maksamiseen

4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

5) edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin

6) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2016/429) 13 artiklan tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2017/625) 5 artiklan velvoitteiden täyttämiseksi a-c luokan eläintautien, uusien tai muiden torjuttavien eläintautien aiheuttamien laaja-alaisten, kansanterveyttä tai kotieläintaloutta uhkaavien eläintautikriisien yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnille maksettavien korvausten osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella. Muiden siirtomenojen osalta määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena. Kulutusmenojen osalta määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla maksetaan korvauksia eläinlääkärien eläintautilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) sekä tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (1334/2022) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Päätösoosan kohdassa 6) tarkoitettussa tilanteessa määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen Ruokavirastoon erityisesti kentällä tehtäviä tarkastuksia ja näytteenottoja varten.

Määrärahasta on valtion osuutta 10 218 000 euroa ja EU-osuutta 50 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavat korvaukset	8 800 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 368 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000

Yhteensä	10 268 000
-----------------	------------

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 850 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 418 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kunnille eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavien korvausten kasvu	4 400
Yhteensä	4 400

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	10 268 000
2025 II lisätalousarvio	1 600 000
2025 talousarvio	5 868 000
2024 tilinpäätös	47 643 284

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)

2) vuonna 2025 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen

3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoidun tukimenekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahaa maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	347,8	345,4	346,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	16,7	16,4	16,0
Pohjoinen tuki	322,8	321,0	322,0
Muu kansallinen tuki	8,3	8,0	8,0
2026 talousarvio			350 000 000
2025 talousarvio			350 000 000
2024 tilinpäätös			350 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 526 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen
- 4) vuonna 2025 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission delegoitu asetus (EU) 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäättösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. Momentilta on mahdollista maksaa myös vuonna 2025 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjä EU-tulotukia ja EU-markkinatukia.

EU:n suorat tuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Suorien tukien ehdollisuusjärjestelmä sisältää ympäristöön, ilmastoon, kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä perusvaatimuksia. Ekojärjestelmän osuus on vähintään 16,5 % EU-tulotuesta. Uudelleenjakotulotuki, jonka osuus suorista tuista on 5,0 % edistää suorien tukien tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille.

Nuorten viljelijöiden tulotuen osuus on 2,5 % ja tuotantosidonnaisen tulotuen osuus on 19,4 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2025 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission delegoitu asetus (EU) 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2026 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki ¹ , josta	525 000 000
— Perustulotuki	297 900 000
— Uudelleenjakotulotuki	26 300 000
— Ekojärjestelmätuki	86 000 000
— Nuorten viljelijöiden tulotuki	13 100 000
— Tuotantosidonnainen tulotuki	101 700 000
EU-markkinatuet (EU-yksityisen varastoinnin tuki)	1 200 000
Yhteensä	526 200 000

¹⁾ Tukikelpoisten pinta-alojen määrät vaikuttavat määrärahan jakautumiseen EU-tulotuen eri tukimuotojen välillä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukiohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	2 000
Yhteensä	2 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	526 200 000
2025 talousarvio	524 200 000
2024 tilinpäätös	517 412 934

43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 265 016 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2025 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuonna 2026.

Selvitysosa: Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma).

Ympäristökorvaukset jaetaan ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin. Sitoumus on viisivuotinen. Ympäristökorvausten toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmiin, jotta järjestelmien toimenpiteet olisivat vaaditusti erilaisia. Kohdentaminen on lohkokohtaista, ei alueellista. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus voi kattaa tilan kasvintuotannon ja kotieläintuotannon. Sitoumus on viisivuotinen. Toimenpide toteuttaa luomuhjelmaa sekä Pellolta pöytään -strategiaa. Neuvontatoimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä neuvontapalvelusta hyväksytyille neuvojille. Ei-tuotannollisina investointeina tuetaan kosteikkojen perustamista. Ei-tuotannollisten investointien edellytyksenä on ympäristökorvauksen mukaisen ympäristösopimuksen tekeminen investoinnin jälkeen kohteen hoidon varmistamiseksi. CAP-suunnitelman mukaiseen järjestelmään on sitoutunut 77 % viljelijöistä ja sitoumusala yhteensä on 90 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta.

Vuonna 2026 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 265 016 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123 331 000 euroa ja kansallista osuutta 141 685 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2024 maksettu	2025 budjetoitu	2026 esitys ¹
Ympäristökorvaukset	428,855	568,483	997,338	267,864	188,630	177,930
Luonnonmukainen tuotanto	163,662	216,948	380,610	95,818	76,122	76,122
Neuvonta	17,136	22,716	39,852	20,483	7,964	7,964
Ei-tuotannolliset investoinnit	6,450	8,550	15,000	0,186	3,000	3,000
Yhteensä	616,103	816,697	1 432,800	384,351	275,716	265,016

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Vuonna 2026 saa tehdä CAP-suunnitelmaan kohdistuvia uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuodelta 2025 siirtyneestä valtuudesta.

CAP-suunnitelman ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2026 ¹	2027	2028	2029	2030	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Ennen vuotta 2026 tehdyt sitoumukset ja sopimukset	240,852	240,852	-	-	-	481,704
— ympäristökorvaukset	189,730	189,730	-	-	-	379,460
— luonnonmukainen tuotanto	51,122	51,122	-	-	-	102,244
Vuonna 2026 tehtävät sitoumukset ja sopimukset	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000
— ympäristökorvaukset	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
— luonnonmukainen tuotanto	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
Menot yhteensä²	275,852	275,852	35,000	35,000	35,000	656,704

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

²⁾ Vuodelle 2026 arvioidaan siirtyvän valtuutta noin 200 milj. euroa vuodelta 2025. Alkuperäinen koko CAP-suunnitelmakauden 2023–2027 kattava valtuus sisältyi vuoden 2023 talousarvioon (1 115 milj. euroa).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	-10 700
Yhteensä	-10 700

Määräraha on osittain kehityksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	265 016 000
2025 talousarvio	275 716 000
2024 tilinpäätös	335 816 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 463 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavien luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Luonnonhaittakorvausten tavoitteena on turvata maataloustuotannon jatkuminen pohjoisesta sijainnista aiheutuvista epäsuotuisista ilmasto-oloista huolimatta ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelykäytöstä maksamalla korvausta näissä oloissa toimiville viljelijöille. Luonnonhaittakorvauksia voidaan maksaa EU:ssa epäsuotuisilla alueilla sijaitsevilla tiloilla. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2026 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	463 815 000
— EU-osuus	76 130 000
— valtion osuus	67 917 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	319 768 000

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys				Määräraha		
	EU	Valtio	Kokonaan kansallinen	Julkinen yhteensä	2023—2024 maksettu	2025 budjetoitu	2026 esitys ¹
Luonnonhaittakorvaukset	381,406	505,584	1 596,154	2 483,144	955,586	479,815	463,815

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	-16 000
Yhteensä	-16 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	463 815 000
2025 talousarvio	479 815 000
2024 tilinpäätös	570 815 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisesti mehiläishoitoalan toimenpiteistä aiheutuviin menoihin
- 3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonnäisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämishojelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU N:o 1144/2014) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2021/2115) tarkoitettuun mehiläishoitoalan toimenpiteiden edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) perusteella.

Koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin maksetaan tukea Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU N:o 1308/2013) perusteella. Koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonnalisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Vuoden 2026 määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä, EU- osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU N:o 1144/2014)	2 200 000
Mehiläishoitoalan toimenpiteet (EU 2021/2115) ¹⁾	400 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 2021/2115)	4 000 000
Koulujakelujärjestelmä (EU N:o 1308/2013)	4 405 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 154 000
— josta liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet	251 000
Yhteensä	11 005 000

¹⁾ EU-rahoitusosuus 50 %, joten sisältää 200 000 euroa kansallista rahoitusta.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 10 754 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 251 000 euroa.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	11 005 000
2025 talousarvio	11 005 000
2024 tilinpäätös	11 005 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 104 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion avustuksesta ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 868/2023) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valtionavustuksiin

2) elintarvikemarkkinatoimien rahoittamiseen

3) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokastrategian tavoitteiden toteutumista

- 2) ravinnekiertotuen maksamiseen kierrätettäviä biomassoja vastaanottaville ja käsitteleville laitoksille
- 3) biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointitukien maksamiseen
- 4) ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartan valmisteluun ja siihen liittyviin selvityksiin
- 5) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisten henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla turvataan kotimaisten kuivike- ja kasvualustamateriaalien saatavuutta, lisätään alan osaamista, tuotekehitystä ja tuotantoa sekä edistetään omavaraisuutta.

Ravinnekiertotuella edistetään ravinteiden kierrättämistä ja kierrätyslannoitemarkkinoiden kehittämistä.

Biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien maksamiseen osoitettu määräraha on osa Saaristomeri-ohjelman toteuttamista.

Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta turvaa ruuantuotannon huoltovarmuutta vahvistamalla lannoiteomavaraisuutta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella	5 000 000
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen	2 000 000
Saaristomeriohjelman toteuttaminen sekä biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien vauhdittaminen	600 000
Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta	450 000
Yhteensä	8 050 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 6 700 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 350 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 400 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-2 400
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	2 000
Ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella	5 000
Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta (siirto momentilta 30.01.40)	450
Saaristomeriohjelman toteuttaminen sekä biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien vauhdittaminen (siirto momentilta 30.10.40)	600

Yhteensä	5 650
-----------------	--------------

2026 talousarvio	8 050 000
2025 talousarvio	2 400 000
2024 tilinpäätös	5 000 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen
- 2) niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä mahdollisesta interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida etukäteen tarkkaan arvioida markkinatilanteen vaikean ennustettavuuden vuoksi. Mikäli nämä menot ovat suuremmat kuin budjettisiirto, ne katetaan rahaston omasta pääomasta.

2026 talousarvio	400 000
2025 talousarvio	400 000
2024 tilinpäätös	400 000

62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionavustukseen (VNA 998/2017)
- 2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin (VNA 166/2005)
- 3) valtionavustusten myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen
- 4) valtionavustusten myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionavustuksia on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Lisäksi valtionavustusta myönnetään Tampereen yliopistolle (FHAIVE, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään koulutukseen sekä eläinkokeita korvaavien menetelmien validointiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	5 080 000
Valtionavustukset valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionavustus Helsingin yliopistolle	900 000
Valtionavustus Tampereen yliopistolle, FHAIVE	300 000
Yhteensä	6 367 000

Määrärahasta käytetään arviolta 200 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-100

2026 talousarvio	6 367 000
2025 talousarvio	6 467 000
2024 tilinpäätös	6 467 000

40. Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävää ja vastuullista hyödyntämistä. Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos sekä turvallisuuspoliittisen tilanteen järkkäminen — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia. Luonnonvaratehtäviin kuuluvat huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset vesihuollon, tulva- ja kuivuusriskien hallinnan sekä patoturvallisuuden varmistamisen tehtävät, joista huolehtiminen on muuttuvassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpää.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesiolioissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä muuttaen, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvoverkon eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raaka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, kalatalous ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa luonnonvaratalouden (luku 30.40) politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Tunnusluvut

	2022	2023	2024	2025-2026 tavoite
Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	3 880	4 274	nousee	nousee
Bruttokantorahatulot, milj. euroa	2 850	3 097	3 607	nousee
Puuston vuotuinen kasvu metsä- ja kitumaalla, milj. m ³	104	103	nousee	nousee
Metso-ohjelman edistyminen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, %	73	79	80	nousee
Kuollut puusto metsämaalla, m ³ /ha	- ¹	6,9	nousee	nousee
Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	44,3	53,3	ennallaan	nousee
Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	125,2	115,6	ennallaan	nousee
Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	782	765	ennallaan	nousee
Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	106,1	- ¹⁾	nousee	ennallaan
Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	20,8	- ¹⁾	ennallaan	ennallaan

	2022	2023	2024	2025-2026 tavoite
Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	5 841	5 947	5 484	laskee
Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 155	1 139	1 103	laskee
Vesiliiketoiminnan arvo, milj. euroa	- ¹⁾	6 300	- ¹⁾	nousee
Riistasaaliin arvo, milj. euroa	70,1	55,5	ennallaan	ennallaan
Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	3,7	2,8	ennallaan	ennallaan

¹⁾ Tilastotietoa ei saatavilla.

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 512 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin.

Momentin menoihin liittyvät vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalatalousmaksukertymän muutos	-70
Yhteensä	-70
2026 talousarvio	3 512 000
2025 talousarvio	3 582 000
2024 tilinpäätös	3 000 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

3) enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

4) vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen

5) vesistörakenteiden siirtomenoihin tapauksissa, joissa vesistörakenteita luovutetaan paikallisille hyödynsaajille.

Momentille nettoutetaan yhteistyösapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisten päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 87 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Momentilta rahoitetaan myös sellaisia valtion vesistörakenteiden ylläpito- ja perusparannusmenoja, jotka on tarkoitus luovuttaa paikallisille hyödynsaajille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	3 372 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	2 943 000
Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	13 815 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 8 815 000 euroa, siirtomenojen osuudeksi noin 200 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 4 800 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 3 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattori (siirto momentille 24.01.01)	-22
Maa- ja metsätalouden vesistökuormituksen kalastovaikutusten seuranta (siirto momentille 30.01.05)	-188
Metsätalouden vesistökuormitusseuranta (siirto momentille 30.01.05)	-200
Yhteensä	-410
2026 talousarvio	13 815 000
2025 talousarvio	14 225 000
2024 tilinpäätös	14 189 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 268 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen
- 3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista metsästrategiaa, Suomen biotalousstrategiaa sekä ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelman osalta.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asiointin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja

matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuslupatuloista vesialueiden omistajille palautettava osuus on huomioitu momentilla 30.40.40.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	44 000
Ilmastolain toimeenpano	800 000
Metsätuhojen ennaltaehkäisy	700 000
Metsäbiotalouden arvonnisan kasvattaminen	500 000
Metsäbiotalouden tiedepaneeli	800 000
Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut kehittämishankkeet	1 852 000
Suomen biotalousstrategian toimeenpano	63 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	204 000
Tenojoen kalastusta koskevien sopimusten valvonta ja lupamyynti	305 000
Yhteensä	5 268 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 2 853 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 2 415 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 1 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elinkeinokalatalouden tietojärjestelmien ylläpitorahoitus (siirto momentille 30.40.62)	-556
Metsäbiotalouden arvonnisan kasvattaminen (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-1 900
Metsäbiotalouden arvonnisan kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	1 300
Metsätuhojen ennaltaehkäisy	700
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-240
Yhteensä	-696

2026 talousarvio	5 268 000
2025 II lisätalousarvio	11 500 000
2025 talousarvio	5 964 000
2024 tilinpäätös	6 304 000

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 136 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden varautumista ja riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muiden hankkeiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesiluonnonvarojen kestäväää käyttöä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

5) kansallisten ja kansainvälisten vesitaloushankkeiden vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena sekä kulutus- ja sijoitusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen sekä vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen ja vesienhallintaan. Erityisesti tukea suunnataan vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vesiluonnonvarojen kestäväää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistävälle hankkeille. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 459 000
Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	2 677 000
Yhteensä	6 136 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 657 000 euroa, kulutusmenojen osuudeksi noin 581 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 898 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto Haarajoen kalaportaat	-200
Kertaluonteisen lisäyksen poisto Siikajoen ennallistamishanke vaelluskaloille Siikajoki, Siikalahti ja Pyhäntä	-110
Kertaluonteisen lisäyksen poisto Tornio-Muonionjokiseura, lohikantojen elvytystyö	-100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto Vanajanveden vesistön yläjuoksun vesistöjen kunnostustoimet ja vaelluskalahankkeet	-100

Kertaluonteisen lisäyksen poisto Virtavedet hoitoyhdistys Virhon toiminta:	
Suomenlahteen laskevien jokien vaelluskalahankkeet	-100
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-270
Yhteensä	-880

2026 talousarvio	6 136 000
2025 talousarvio	7 016 000
2024 tilinpäätös	7 296 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 541 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta
- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen sekä poroaitasopimukseen perustuvan poroesteaidan rakentamiseen liittyvien lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisesti
- 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen
- 9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista

11) kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vesialueiden omistajille vuonna 2025 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi kalastusta on jouduttu rajoittamaan kesästä 2021 lähtien ja kohdentamaan kalastusta muihin lajeihin kuin loheen. Lohikantojen heikon tilanteen on arvoitu jatkuvan, mikä pienentää lupakertymää. Yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, mikä on huomioitu momentin määrärahatasossa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrarahassa. Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuskorvauksilla korvataan vapaaehtoisista kalastuksen rajoittamissopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Vuonna 2026 kalastuksen rajoitus sopimuksia on voimassa noin 2 720 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 1 281 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 260 000 euroa.

2026 talousarvio	1 541 000
2025 talousarvio	1 541 000
2024 tilinpäätös	1 596 680

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin
- 2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkorekisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää

hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin.

Hirvieläinten pyyntilupamaksuista kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	1 700 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	500 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	700 000
Riistavahinkokisteri ja riistavahingot -palvelu	400 000
Hirvieläinkantojen hoito	500 000
Yhteensä	3 800 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 3 400 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hirvieläinten pyyntilupamaksutulojen muutos	210
Yhteensä	210

2026 talousarvio	3 800 000
2025 talousarvio	3 590 000
2024 tilinpäätös	3 590 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2025 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti.

Vuonna 2024 petoeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä oli yhteensä 11,95 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 11,09 milj. euroa ja kotieläin- ja viljelysvahinkojen osuus 0,86 milj. euroa. Vuonna 2025 porovahinkojen määrän arvioidaan edelleen nousevan. Myös kotieläin- ja viljelysvahinkojen arvioidaan nousevan erityisesti karhun kannanhoidollisen metsästyksen loppumisen johdosta. Kun porovahinkojen korvaamiseen on käytettävissä 7,5 milj. euroa, ei momentin määrärahataso mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvaamista. EU:n asettama korvauskatto (C(2016) 1752 final) mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen 10 milj. euroon saakka.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	600 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	750 000
Yhteensä	8 850 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

2026 talousarvio	8 850 000
2025 II lisätalousarvio	2 800 000
2025 talousarvio	8 850 000
2024 tilinpäätös	11 350 000

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 247 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2026 on käytössä kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) mukaisten tukipäätösten tekemiseen avustusten myöntövaltuutta enintään 20 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vuoden 2024 alusta tuli voimaan metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain mukainen Metka-tukijärjestelmä. Se korvasi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain mukaisen Kemera-tukijärjestelmän. Kemera-tukipäätöksiin liittyviä maksatuksia voidaan tehdä vuoden 2026 loppuun asti. Tukijärjestelmällä kannustetaan yksityisiä maanomistajia aktiivisiin ja oikea-aikaisiin toimiin, joilla lisätään metsien kasvua, edistetään metsätalouden vesiensuojelua, hillitään ilmastonmuutosta, edistetään metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Metsätalouden määräaikaaisessa kannustejärjestelmälaissa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea haetaan työn toteuttamisen jälkeen, jolloin sitä varten ei tarvita myöntämisvaltuutta. Myöntövaltuuden käyttöä edellyttäviä työlajeja ovat terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen sekä metsätien tekeminen.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 1 600 henkilötyövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2026	2027	2028	2029	2030-	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Ennen vuotta 2026 tehdyt sitoumukset	5,0	5,0	2,0	0,3	0,3	12,6
Vuoden 2026 sitoumukset	5,2	6,0	6,5	1,8	0,5	20,0
Menot yhteensä	10,2	11,0	8,5	2,1	0,8	32,6

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsälannoituksen edistäminen	3 500
Tuhkalannoituksen lisääminen	-1 500
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-3 030
Yhteensä	-1 030
2026 talousarvio	36 247 000
2025 talousarvio	37 277 000
2024 tilinpäätös	38 460 726

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2026 on käytössä metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) luvun 4 a mukaisten kokeiluhankkeiden tukipäätösten tekemiseen avustusten myöntövaltuutta enintään 800 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elin ympäristöohjelmaa. Vuonna 2026 otetaan käyttöön uudet valtuudelliset työajit suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Työlajeilla kokeillaan tulosperusteisten tukien käyttöä luonnonhoidossa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2026 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella, metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla, maanomistajalähtöisillä hankkeilla ja kulotuksella noin 4 000 hehtaarin alueella
- vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita
- ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 400 hehtaarin alueella
- palautetaan vesiä 8 suojelusuolle ympäröiviltä alueilta
- perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia monitavoitteisia kosteikkoja 6 kpl.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2026	2027	2028	2029	2030—	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Vuoden 2026 sitoumukset	160	160	160	160	160	800
Menot yhteensä	160	160	160	160	160	800

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	7 327 000
Metsäluonnon hoitohankkeet ja kulutus	2 000 000
Helmi-elin ympäristöohjelman toimenpiteet	1 700 000
Yhteensä	11 027 000
2026 talousarvio	11 027 000
2025 talousarvio	11 027 000
2024 tilinpäätös	11 027 000

46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 610 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionavustustoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa

3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Suomen metsäkeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen metsäkeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

- valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista
- hallinnoi valtion tukia metsätalouden toimenpiteisiin ja talousmetsien luonnonhoitoon
- kerää ja julkaisee kaukokartoitusperusteista metsä- ja luontotietoa
- tuottaa tietoa sekä asiantuntijapalveluita yhteiskunnan, yritysten ja metsänomistajien päätöksenteon tueksi
- edistää metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämistä
- parantaa toimialan ja oman toimintansa tuottavuutta tehostamalla metsä- ja luontotiedon käyttöä ja kehittämällä sähköisiä palveluitaan
- tarjoaa viestintää, koulutusta ja ratkaisuja metsäalan toimijoille ja metsänomistajille
- hoitaa muut erikseen säädetyt tai maa- ja metsätalousministeriö määräämät tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Suomen metsäkeskukselle vuodelle 2026 seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2024 toteutuma	2025 tulostavoite	2026 tulostavoite
Vaikuttavuus			
Luottamus- ja maine -indeksi (1—5)	3,4	3,5	3,5
Avoimen metsätiedon hyödyntäminen laajenee			
— ladattujen aineistopakettien määrä, GiB	82 702	60 000	75 000
— rajapintakutsujen määrä rajapinnassa, kpl	113 575 719	60 000 000	115 000 000
— karttapalvelujen katselukerrat, kpl	219 121	150 000	220 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Metsälain mukaisten metsänkäyttöilmoitusten ja poikkeuslupien käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	13,2	14	13,0
Metsätalouden kannustejärjestelmän mukaisten taimikon ja nuoren metsän hoidon hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, €	133,8	99,6	99,5
Päätös metsätalouden kannustejärjestelmän taimikon ja nuoren metsän hoidon hankkeista, viikkoa vireille tulosta	9,5	2,6	2,5
Tuotokset ja laadunhallinta			

	2024 toteutuma	2025 tulostavoite	2026 tulostavoite
Metsävaratiedon keruutavoite, ha ¹	1 990 000	2 600 000	2 000 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet, %			
yksityismetsien pinta-alasta	52	53	56
Aktiiviset sähköisen asioinnin yritykset, kpl ²	342	360	380
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha ¹	3,7	3,6	3,0
Voimavarat			
Metsäkeskuksen henkilöstötutkimuksen Efekti-indeksi (1—5)	3,67	3,7	3,7

¹⁾ Kansallisen laserkeilaus ja ilmakuvaohjelman toteutuminen vaikuttaa toteutumismääriin ja keruukustannuksiin.

²⁾ Uusi mittari, korvaa aiemman M.fi-rekisteröityneiden yritysten määrän. Metsätalouden toimenpiteitä ja luonnonhoitoa koskevia hakemuksia ja ilmoituksia sähköisesti tuottavien yritysten määrä, eli vastaanotetut metka-hakemukset ja metsäankäyttöilmoitukset Metsään.fi:ssä ja rajapintojen kautta.

Määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2024 toteutuma		2025 arvio ¹		2026 arvio	
	kustannukse t	htv	kustannukse t	htv	kustannukse t	htv
Metsälait ja tiedontuotanto	14,6	188	16,9	197	16,1	196
Metsäohjelmat ja -osaaminen	4,4	47	3,8	41	3,1	41
Asiakkuudet ja viestintä	2,9	42	3,1	40	3,0	39
Järjestelmät ja tietohallinto	13,6	56	14,7	50	13,9	50
Hallinto	6,9	33	5,8	24	5,5	24
Yhteensä	42,4	366	44,3	352	41,6	350

¹⁾ Osa kustannuksista katetaan vuodelta 2024 siirtyneellä määrärahalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	991
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-760
Yhteensä	231

2026 talousarvio	41 610 000
2025 II lisätalousarvio	3 753 000
2025 talousarvio	41 379 000
2024 tilinpäätös	43 025 000

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä on päättynyt vuoden 2023 lopussa. Metsitettäväksi hyväksyttiin joutoalueita yhteensä noin 6 000 hehtaaria. Momentin määräraha käytetään tehtyjen tukipäätösten mukaisten metsityskorvausten ja hoitopalkkioiden maksatuksiin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2026 ¹	2027	2028	2029	2030—	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Ennen vuotta 2026 tehdyt sitoumukset	2,0	0,3	0,5	0,1	2,3	5,2

¹⁾ Osa vuoden 2026 tukimaksatuksista hoidetaan vuodelta 2025 siirtyvällä määrärahalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (turvepaketin osuus)	-200
Tukijärjestelmän tarkentunut tarvearvio	-1 000
Valtionavustussäästö (HO 2023)	-300
Yhteensä	-1 500

2026 talousarvio	1 000 000
2025 talousarvio	2 500 000
2024 tilinpäätös	2 490 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 697 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (303 394) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 43 euroa ja alle 18-vuotiaalta 10 euroa. Alle 18-vuotiaita metsästäjiä arvioidaan olevan 10 575. Riistanhoitomaksuina kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.45.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävästä riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

- vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet
- huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisissa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveystietojen toimittamista tutkimuslaitoksille
- ylläpitää ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa sähköistä Oma riista -palvelua ja sen tietovarantoja lupahallinnon, saalistilastoinnin sekä riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustana joukkoistetun tiedonkeruun periaatteella
- huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä pysyy kohtuullisena mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästäystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin
- pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista
- huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	8 405 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 800 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	450 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet	
— riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, kansainvälinen vaikuttaminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elinympäristöä parantavat hankkeet	2 042 000
Yhteensä	13 697 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 13 547 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Riistanhoitomaksukertymän muutos	-82
SOTKA-kosteikkojen perustaminen	-1 000
Yhteensä	-1 082

2026 talousarvio	13 697 000
2025 talousarvio	14 779 000
2024 tilinpäätös	14 868 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 625 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2026 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitus perustuu näin ollen vuoden 2024 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen myyntimääriin. Vuonna 2026 kalastonhoitomaksujen kertymäksi arvioidaan 9 625 000 euroa.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalavesien kestävä käytön ja hoidon suunnittelu, toimeenpano, ohjaaminen ja kehittäminen sekä kalastuksenvalvonta	2 500 000
Kalatalousalueiden toiminta	1 395 000
Kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestäminen	2 000 000
Kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	760 000
Kalavesien yleiskalastusoikeuksista sekä kalastusopastoinnista maksettavat korvaukset vesialueiden omistajille	2 825 000
Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekisterit	145 000
Yhteensä	9 625 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 181 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 444 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastonhoitomaksukertymän muutos	-295
Kalatalouden Keskusliitto, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-70
Pyhäjärvi-instituutti: hoitokalastus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Kalankasvattajaliitto ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-70
Suomen Vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-735

2026 talousarvio	9 625 000
2025 talousarvio	10 360 000
2024 tilinpäätös	10 139 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 332 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja metsäpuiden siementuotannon kehittämistä varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen
- 2) valtionavustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	640 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 332 000

Määrärahasta käytetään arviolta 200 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2026 talousarvio	1 332 000
2025 talousarvio	1 332 000
2024 tilinpäätös	1 332 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 723 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti
- 2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 7 754 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmety meripolitiikan mukaisina menoina 17 292 000 euroa, joka on vuosille 2021—2027 Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 9 538 000 euroa.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) 2021—2027 ohjelman tuloja yhteensä 10 000 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää myös saimaannorpan suojelusta kaupalliselle kalastukselle aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta vuosina 2024—2027 myönnettävästä avustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (212/2024) mukaisiin avustuksiin sekä maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtioneuvoston EU:n säädösten mukaisesti. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sekä elinkeinokalatalouden tietojärjestelmien ylläpitokuluihin. Vuonna 2025 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 1 431 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKVR)	Yhteensä
Euroopan meri, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintaohjelma yhteensä, josta	7 754 000	9 538 000	17 292 000
— tekninen tuki	-	467 000	467 000
Kansalliset toimenpiteet	1 431 000	-	1 431 000
Yhteensä	9 185 000	9 538 000	18 723 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 14 723 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 4 000 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 4 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elinkeinokalatalouden tietojärjestelmien ylläpitorahoitus (siirto momentilta 30.40.22)	556
EMKVR 2021-2027 ohjelman mukainen vuosimuutos	-3 778
Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys: Savo-Karjalan elintarvikekalastuksen edistäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Valtionavustussäästö (HO 2023)	-1 000
Yhteensä	-4 272

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	18 723 000
2025 talousarvio	22 995 000
2024 tilinpäätös	25 357 000

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) edellyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

2. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,488 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 30 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2026 enintään 30 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2026 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhempinä tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2026 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2026 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 169,1 milj. euroa. Tavoite vastaa 6,8 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Alustava tuloutustavoite vuonna 2026 on 130,0 milj. euroa vuoden 2025 tuloksesta. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2025 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

Metsähallitus turvaa osaltaan puuraaka-aineen saantia omien luonnonvarasuunnitelmiansa puitteissa ottaen huomioon toimintaansa koskevat muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2024 lopussa 3 474 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 617 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 346 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 272 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2024 lopussa 117,1 milj. euroa.

Kiinteistökehityksessä huomioidaan yhteiskunnan kokonaishyöty mm. edistämällä uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia ja luomalla lisää toimintaedellytyksiä matkailualalle.

Peruspääoman muutokset

Peruspääoman määrä oli 1.1.—31.12.2024 tilinpäätöksen mukaan 2 580,3 milj. euroa per 31.12.2024. Vuoden 2025 talousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman korottamisen 8,289 milj. eurolla.

Vuonna 2026 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi enintään yhteensä 0,488 milj. eurolla. Peruspääoma kasvaa hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten nettovaikutuksena.

Investoinnit

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 13,0 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat tuulivoimapuistojen rakenteet, puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Muita merkittäviä investointikohteita ovat maa- ja vesirakennushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2024 toteutuma		2025 ennakoitu		2026 esitys	
	Liiketoimi		Liiketoimi		Liiketoimi	
	Liiketoimint	ntakokonai	Liiketoimi	ntakokonai	Liiketoimi	ntakokonai
	a	suus	nta	suus	nta	suus
Liikevaihto, milj. €	122,9	471,2	144,1	487,4	124,9	517,5
— muutos, %	3	12	17	3	-13	6
Käyttökate, %	98	45	93	41	105	43
Liikevoitto/tappio, milj. €	117,9	201,2	131,4	184,7	127,3	204,4
Tilikauden tulos, milj. €	134,7	180,0	169,1	164,8	171,0	187,2
— liikevaihdosta, %	110	38	110	34	137	36
— peruspääomasta, %	5,2	7,0	6,5	6,4	6,6	7,3
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹	110,0		125,0		130,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ²	5,4	7,8	6,8	6,9	6,9	7,9
Investoinnit liikevaihdosta, %	8	6	15	6	10	6
Omavaraisuusaste, %	98	97	99	98	98	97
Taseen loppusumma, milj. €	3 043	3 184	2 969	3 133	3 131	3 235
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	182	594	183	592	179	578

¹⁾ Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.

²⁾ Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2024 toteutuma	2025 ennakoitu	2026 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	110,000	125,000	130,000
Yhteensä	110,000	125,000	130,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	7,244	7,134	7,051
MMM:n hallinnonala yhteensä	7,244	7,134	7,051
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	49,640	50,133	48,471
YM:n hallinnonala yhteensä	49,640	50,133	48,471
Yhteensä (MMM ja YM)	56,884	57,267	55,522

Julkiset hallintotehtävät

Julkisten hallintotehtävien toiminnan yhteiset vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön toimialojen osalta ovat:

- Luonnon monimuotoisuutta suojellaan sekä lajien populaatioiden elinympäristöjen tilaa parannetaan niin maalla, sisävesissä kuin merillä
- Luonnonsuojelualueverkoston arvot sekä riista- ja kalavarojen kestävä käyttö turvataan ajantasaiseen tietoon perustuvalla suunnittelulla ja yhteensovittamisella.
- Luonnon virkistys- ja matkailukäyttö sekä metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- Monipuoliset ja asiakaslähtöiset luonto- ja eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat elinvoimaa
- Kulttuuriomaisuutta vaalitaan ja saamelaisen kotiseutualueella turvataan saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset
- Luonnon arvostus lisääntyy ja yhtenäinen asiakaskokemus rakentuu monikanavaisen asiakaspalvelun kautta.

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2024 toteutuma	2025 ennakoitu	2026 esitys
Rahoitus¹			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	5 282	7 134	7 051
Ympäristöministeriö (35.10.52)	46 347	50 133	48 471
Ympäristöministeriö (35.10.22)	486	545	545
Ympäristöministeriö (35.10.63)	3	-	-
EU-rahoitus	2 691	3 280	3 180
OM avolaitostyöt	1 210	-	-

	2024 toteutuma	2025 ennakoitu	2026 esitys
Muu ulkopuolinen rahoitus	4 517	4 175	3 000
Tulorahoituksella maksetut menot	13 355	11 710	11 600
Yhteensä	73 891	77 177	73 847

¹⁾ Rahoituseriin 2024—2025 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2024 toteutuma	2025 ennakoitu	2026 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	15 972	12 230	11 900
Muut tuotot	4 807	4 335	4 260
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	51 637	58 627	55 917
Tuotot yhteensä	72 416	75 192	72 077
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	26 711	28 100	28 978
Muut kulut	42 724	48 372	44 299
Kulut yhteensä	69 435	76 472	73 277
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	2 981	-1 280	-1 200
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi ¹⁾	-2 981	1 280	1 200
Tilikauden tulos	-	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	421	420	415

¹⁾ Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain (234/2016) sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen (1368/2016) säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 051 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

4) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- toimitaan lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteuttaen mm. Helmi- ja Sotka- ja NOUSU-ohjelmien luonnonhoito- ja ennallistamistoimia
- vahvistetaan Metsähallituksen vastuualueiden yhteissuunnittelun ja toteutuksen keinoin monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä
- vähennetään vastakkaisasettelua metsästyksen ja muun käytön välillä
- kehitetään kysyntälähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluja
- ennaltaehkäistään ja estetään luonto- ja erärikollisuutta toteuttamalla valtion maiden ja vesien valvontaa yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten ja sidosryhmien kanssa
- vahvistetaan kaupallisen kalastuksen kautta kotimaisen kalan tarjontaa ja huoltovarmuutta sekä luodaan edellytyksiä kalastusmatkailulle
- edistetään eri asiakasryhmien mahdollisuuksia päästä luontoon sekä turvallisuuden tunnetta näissä kohtaamisissa
- parannetaan monipuolisia ja kestäviä metsästyksen sekä vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen mahdollisuuksia ja lupatarjontaa
- kehitetään asiakaslähtöisesti eränkävynnin kestävyys ja vaikuttavuuden seurantaa
- rakennetaan yhtenäistä asiakaskokemusta monikanavaisen asiakaspalvelun kautta
- kehitetään asiakaslähtöisesti palvelujen ja asiain digitaalisia ratkaisuja, lisätään toiminnan vaikuttavuutta dataan pohjautuen sekä tehostetaan toiminnan ohjausta teknologiaa hyödyntäen

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 600 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 6 100 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen vuosittain 900 000 euroa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusvarastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2024	2025	2026
	toteutuma	tavoite	esitys

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 esitys
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet, milj. kpl	8,6	8,9	9,0
Asiakastytyväisyys eränkäyntimahdollisuuksiin ja lupatarjontaan, asiakastytyväisyyskyselyn luvat-osion tulos (asteikko 1-5)	3,7	3,7	3,7
Valtion kalastonhoitomaksujen vuosimaksut, lkm	184 836	195 000	200 000
Kaupallisen kalastuksen lupamäärä valtion vesialueilla, lkm	1 100	1 100	1 100
Erävalvonnan valvontakontaktit, kpl	6 794	7 200	7 400
Metsästyksen saalispalautteiden osuus lupien määrästä, %	52	55	56

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	3 092 000
Eräasiat	2 237 000
Muut tehtävät	1 722 000
Yhteensä	7 051 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	107
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-190
Yhteensä	-83

2026 talousarvio	7 051 000
2025 II lisätalousarvio	661 000
2025 talousarvio	7 134 000
2024 tilinpäätös	7 244 000

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin sekä niihin liittyvien tietopalveluiden kysyntään. Näillä kysyntämuutoksilla on merkittäviä vaikutuksia Maanmittauslaitoksen tulokertymään. Myös muuttunut turvallisuusympäristö vaikuttaa Maanmittauslaitoksen toimintaan.

Kiinteistöjärjestelmän ja huoneistotietojärjestelmän ylläpidolla ja palveluilla luodaan edellytyksiä mm. toimivalle markkinataloudelle, luotokselle, kiinteistö- ja asuntomarkkinoille ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana perustasoisena paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Näillä tietovarannoilla on myös tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana. Tilusjärjestelyillä voidaan parantaa kiinteistörakennetta ja vaikuttaa heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin sekä alentaa ilmastopäästöjä ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Huoneistotietojärjestelmällä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden osakeluetteloista oli siirretty 94 % huoneistotietojärjestelmään vuoden 2024 lopussa. Hankkeen seuraavassa vaiheessa toteutetaan huoneistotietojärjestelmän laajentaminen käsittämään taloyhtiöiden ja osakehuoneistojen hallinnollisia tietoja. Tähän kehitystyöhön on myönnetty Suomen RRF-ohjelman mukaista elpymis- ja palautumistukivälineen mukaista rahoitusta.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisiin palveluihin, IT-kehittämiseen ja ICT –korjausvelan pienentämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa edelleen, mikä edellyttää, että vastuut ovat selkeitä palveluketjuissa ja yhteistyössä.

Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin kehittämistä jatketaan muun muassa perustettavan uuden Avaruustilannekeskuksen vaatimusten pohjalta. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko muodostavat kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään jatkuvasti koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seuranta-järjestelmiä ja tuetaan paikantamisen luotettavuutta Suomessa. Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassamme tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi turvallisuussektorilla, liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen (luku 30.70) politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Tunnusluvut

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus			
KTJ perusparannusohjelman kattavuusindeksi	19 ¹	25	27
Tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	22	3	3
Sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	99,9	99,9	99,9
Uusien yritysten lukumäärä rajapintapalveluissa	539	320	540
Tie- ja rakennustietojen täydellisyys, %	98	96	96
Metatietopalvelun saatavuus, %	99	99	99

¹⁾ KTJ-perusparannuksen sisällölliset tavoitteet ja lopputulos muuttuvat 2024 alkaen, joten indeksi-arvo esitetään 2024 alkaen kokonaan uudistettuna.

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 46 070 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta
- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön
- huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä
- huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 ja 30.70 selvitysosissa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2024 tilinpäätös			2025 arvio			2026 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	41 248	39 398	462	42 995	42 995	511	41 243	41 243	460
Tilusjärjestelytehtävät	3 162	-	42	4 000	-	44	3 300	-	43
Kirjaamistehtävät	40 907	37 796	535	39 656	38 656	518	41 000	41 000	518
Perustietovarantojen ylläpito	33 023	2 792	331	34 000	2 895	366	32 400	3 300	315
Tietopalvelu	12 386	18 300	97	15 249	16 011	93	16 571	17 400	102
Maanmittaus ja paikkatietosektorin tutkimus, kehittäminen ja asiantuntijapalvelut	17 950	7 786	275	17 670	6 034	225	17 870	6 200	269
Yhteensä	148 677	106 072	1 742	153 570	106 591	1 757	152 384	109 143	1 706

Viraston tunnusluvut

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

Toiminnallinen tehokkuus

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
Kokonaistuottavuus	104,2	101,5	101,5
Asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	91	90	90
Tieteelliset referoidut julkaisut, kpl	116	110	110
Lohkominen, http/toimitus	3,5	3,2	3,2
Lainhuutoratkaisuja kpl/http	3,4	3,4	3,4
Kansallisen maastotietokannan ilmakuviin perustuva ylläpito, km2/http	-	-	8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	149 750	157 676	155 213
Bruttotulot	106 072	106 591	109 143
Nettomenot	43 678	51 085	46 070
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 758		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 688		

Bruttotulot ovat yhteensä 109 143 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 5 900 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 99 943 000 euroa ja muita tuloja 3 300 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	92 871	95 102	97 243
— muut tuotot	1	-	-
Tuotot yhteensä	92 872	95 102	97 243
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	60 367	66 397	67 892
— osuus yhteiskustannuksista	32 619	28 705	29 351
Kustannukset yhteensä	92 986	95 102	97 243
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	- 114	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 019	2 690	2 700
— muut tuotot	556	-	-
Tuotot yhteensä	2 584	2 690	2 700

	2024	2025	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 489	1 978	1 985
— osuus yhteiskustannuksista	735	578	580
Kustannukset yhteensä	2 224	2 556	2 565
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	360	134	135
Kustannusvastaavuus, %	116	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024	2025	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2026 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	4 779	4 569	4 151
— EU:lta saatava rahoitus	1 553	1 063	1 349
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	461	272	400
Tuotot yhteensä	6 793	5 904	5 900
Hankkeiden kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 023	5 608	5 604
— osuus yhteiskustannuksista	5 545	6 200	6 196
Kustannukset yhteensä	11 568	11 808	11 800
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 775	-5 904	-5 900
Omarahoitusosuus, %	41	50	50

Kansainvälisien jäsenmaksujen osuudeksi määrärahasta arvioidaan noin 40 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 9 400 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avaruustilannekeskus	445
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (siirto momentille 32.20.50 v. 2025 rahoitus)	-71
Huoneistotietojärjestelmä (RRF pilari2)	-5 000
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	610
Palkkausten tarkistukset	1 041
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-790
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-1 250
Yhteensä	-5 015

2026 talousarvio	46 070 000
2025 II lisätalousarvio	382 000
2025 talousarvio	51 085 000
2024 tilinpäätös	52 608 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014) mukaisten toimenpiteiden sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen
- 3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pelto-tilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrärahasta on noin 50 % ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 50 %

2026 talousarvio	3 500 000
2025 talousarvio	2 000 000
2024 tilinpäätös	2 000 000